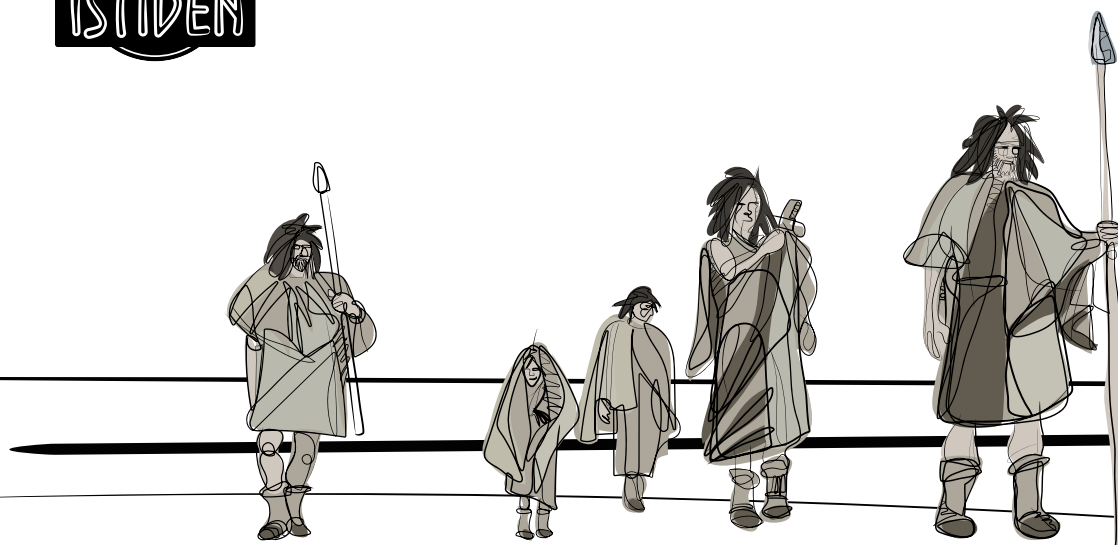

Udskoling

Mennesket Rensdyrjægeren

HAMBURGTKULTUREN

- En særlig jægerstenalderkultur

"De første mennesker" i udstillingen "Tilbage til istiden", tager udgangspunkt i den sene periode i Hamburgkulturen (fra 14.200 år siden). Det er fra den periode man har de ældste sikre flintefund i Danmark.

Forskellige teknikker = forskellige kulturer

I Danmark har man gjort mange fund af stenalderredskaber og våben.

Arkæologernes arbejde i forbindelse med sådanne fund går bl.a. ud på at prøve at datere fundene og placere dem i forhold til de forskellige stenalderkulturer, vi kender.

I jægerstenalderen kan forskerne se at der igennem perioden hele tiden sker forandringer i den måde, man f.eks. fremstillede redskaber, våben og smykker

eller religiøse genstande på. Der kan være mange grunde til, at jægerne ændrede deres teknik, når de f.eks. skulle lave pile. Det kan skyldes, at en jæger får en lys idé og ved hjælp af en smartere teknik fremstiller en flintepilespids, som er mere effektiv til jagten.

Det kan også skyldes, at klimaet f.eks. bliver mildere og nogle dyrearter forsvinder og andre kommer til. Så kan det være en fordel med andre typer jagtvåben, som netop passer til de nye arter.

Vi ved at de første mennesker i Danmark i slutningen af istid, ikke havde flinteøkser. En enkel forklaring kan være, at der ikke voksede store træer i Danmark, så man havde ikke noget at bruge øksen til. Flinteøkser finder man først, da skovene breder sig

ud over Danmark. Disse økser tilhører en kultur, vi kalder "Maglemosekulturen" (ca. 11.000-8.800 år før nu). Arkæologerne bruger altså redskabernes form og fremstillingsmetoder, til at placere disse i en bestemt periode og kultur. Her er det også vigtigt at undersøge fundstedet, f.eks. ved udgravninger, da de lag de lå i, kan være med til at datere perioden, hvor de er efterladt. Det kan bl.a. gøres ud fra pollenanalyser (hvor man ser på de pollen og frø fra planter, som man finder i jorden og som man ved voksede i Danmark i bestemte perioder) eller ved kulstof 14-metoden.

Udskoling

Mennesket Rensdyrjægeren

Overblik over de forskellige kulturer, som man inddeler jægerstenalderen i:

Jægerstenalderen	Kystkultur	Ertebøllekulturen	Ca. 7.400-5.900 år siden
		Kongemosekulturen	Ca. 8.800-7.400 år siden
	Rensdyrjægerkultur	Maglemosekulturen	Ca. 11.00-8.800 år siden
		Ahrensburgkulturen	Ca. 12.500-11.000 år siden
		Brommekulturen	Ca. 13.500-12.500 år siden
		Federmesserkulturen	Ca. 14.000-13.500 år siden
		Hamburgkulturen	Ca. 14.500-14.000 år siden

Tidspunkter kan variere fra kilde til kilde. Skiftet fra den ene kultur til den næste har nok været glidende.

Hvorfor hedder det Hamburgkulturen?

Hamburgkulturen er opkaldt efter fund af bopladser, som blev gjort i Ahrensburgdalen nordøst for Hamburg i Tyskland. Hamburgkulturens jægere var tilpasset et liv som nomader i det nordeuropæiske lavland, som omfatter et område på ca. 400.000 km², fra det nordlige Frankrig til det sydlige Danmark og fra det østlige Polen over Tyskland til og med Holland.

Hvordan kan man kende kulturen?

Et særkende ved Hamburgkulturen, er rensdyrjægerens

flinteredskaber. Det drejer sig især om fire typer:

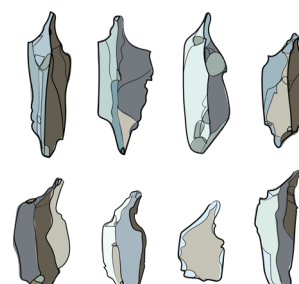
1. Zinken er en forholdsvis tyk flække af flint, som har et (eller to) krumt spids næb, som oftest er højredrejet. Med zinken, kunne jægeren skære, skrabe og bore. De mange funktionsmuligheder, gør den til et multiredskab for jægeren - lidt ligesom vores nutids schweizer-kniv. Man mener, zinken bl.a. blev brugt til at skære dybe furer i rensdyrtakker, så jægerne kunne få lange spåner at takken. Zinken kaldes for en "ledetype" for Hamburgkulturen, da den kun kendes her.

2. Stiklen er stenalderens "stemmejern". Den er velegnet til arbejde i knogler og rentak.

Kan f.eks. skrabe eller glatte hårde overflader.

3. Skraberen har været god til at rengøre dyreskind med, men også til at fjerne ujævnheder på ben, rentak eller træ med.

4. Havelte-spidsen (navnet Havelte kommer fra et fundsted i Holland) er en pilespids fra den yngste periode af Hamburgkulturen. Den har været brugt til jagt. Jægerne har sikkert haft deres buer og pile med fra Tyskland, da der ikke voksede store træer i Danmark dengang.

Hvorfor forsvandt kulturen igen?

Vi ved ikke præcis hvorfor Hamburgkulturen forsvandt. Men her er der nogle gode bud:

For Danmarks vedkommende ser det ud til at Hamburgkulturens rensdyrjægere kun gæstede det sydlige Danmark i en kort årerække. Måske var landet i virkeligheden et for barskt sted at opholde sig dengang?

Hvorfor forsvandt de så helt fra Nordeuropa?

Hamburgkulturens rensdyrjægere var netop specialiseret på at jage rensdyr, som var deres

primære bytte. Vi kan se, at bestanden af rensdyr i Syd-skandinavien netop er stor i den periode, hvor vi også finder spor af Hamburgkulturen. Så sker der et stort fald i bestandene af rensdyr, hvilket nok skyldes den generelle opvarmning efter istidens ophør, og miljøet ændrer sig gradvist fra tundra til skov. Renerne forsvinder ikke helt, men det gør sporene efter Hamburgkulturens jægere...

